

sanasto

Kirjallisuuden tekijänoikeudet ja käyttöluvat

Webinaari Suomen Lausujain Liiton jäsenille
15.9.2025

Heini Eskelinen-Räsänen ja Saara Nikkinen

Webinaarin aiheet

- Mikä Sanasto?
- Mitä tekijänoikeus tarkoittaa?
- Mitä luparatkaisuja Sanasto tarjoaa lausujille?
- Aikaa kysymyksille ja keskustelulle

Sanasto

Perustettu vuonna

2005

Edustaa kirjailijoita ja kääntäjiä

18 000

Sanaston jäsenjärjestöjä ovat Suomen tietokirjailijat ry, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen tulkkien ja kääntäjien liitto ry ja Finlands svenska författareförening rf.

Sanaston toiminta pähkinäkuoressa

Palvelemme kirjallisuuden tekijöitä

Keräämme tekijänoikeuskorvauksia teosten jälkikäytöstä ja tilitämme korvaukset niille tekijöille, joiden teoksia on käytetty.

Valvomme tekijöiden oikeuksia ja neuvomme tekijänoikeuskysymyksissä.

Palvelemme kirjallisuuden käyttäjiä

Tarjoamme luparatkaisuja kirjallisuuden käyttöön erilaisissa tilanteissa (mm. kirjallisuuden julkinen esittämisen, käyttö osana uutta julkaisua tai tv- ja radiokäyttö).

Puolustamme tekijänoikeuksia

Vaikutamme yhteiskunnallisesti, otamme kantaa lainsäädäntöön sekä edistämme tekijänoikeusmyönteistä ilmapiiriä.

Tavoitteenamme on mahdollistaa kirjallisuuden tekijöiden työtä.

Tekijöiden tunnustus 2025 Otava Oppimiselle

- Tekijöiden tunnustus -palkinto jaettiin toista kertaa Sanaston 20-vuotisjuhlissa toukokuun 2025 alussa.
- Palkinnolla Sanasto antaa tunnustusta taholle, joka on ahkerasti ja esimerkillisesti hakenut lupia kirjallisuuden käyttöön ja näin osaltaan edistänyt kirjallisuuden tekijöiden toimeentuloa.
- Kustannuspäällikkö Tuuli Virta korostaa Sanaston haastattelussa yhteistyön merkitystä. *"Meidän pitää kustantamona omalta osaltamme näyttää esimerkkiä siitä, että tekijänoikeuksista huolehditaan. Sanaston sujuva lupaprosessi tekee myös tekijänoikeuksien kunnioittamisesta todella helppoa."*

Tekijöiden tunnustus 2024

Kuopion kaupunginkirjastolle

- Tekijöiden tunnustus -palkinto jaettiin ensimmäistä kertaa Kirjastopäivillä 2024.
- Palkinnolla Sanasto antaa tunnustusta taholle, joka on ahkerasti ja esimerkillisesti hakenut lupia kirjallisuuden käyttöön ja näin osaltaan edistänyt kirjallisuuden tekijöiden toimeentuloa.
- Kuopion kirjastotoimenjohtaja Päivi Savinainen muistutti Sanaston haastattelussa, että *lupien asianmukaiseen hankkimiseen ohjaa paitsi tekijänoikeuslaki mutta myös eettiset näkökulmat.*

Mitä tekijänoikeus
kirjallisuudessa tarkoittaa?

Tekijä päättää teoksen käytöstä

- Teoksen luoneella henkilöllä (esim. kirjan kirjoittaneella tai kääntäneellä) on lain mukaan tekijänoikeus luomaansa teokseen.
- Tekijänoikeus on voimassa tekijän elinajan ja 70 vuotta hänen kuolinvuotensa päättymisestä.
- Tekijänoikeuslain nojalla tekijällä on yksinoikeus päättää teoksensa käytöstä.
- Lähtökohtaisesti teoksen käyttämiseksi tarvitaan lupa (esim. suoraan tekijältä tai tekijänoikeusjärjestöltä)

Milloin esimerkiksi lupa tarvitaan?

- Kirjallisuuden ääneen lukeminen yleisölle (julkinen esittäminen)
- Teoksen lukeminen striiminä verkon välityksellä tai muu verkkokäyttö (yleisölle välittäminen)
- Teoskappaleen painaminen osaksi tapahtumamateriaalia (kappaleen valmistaminen)
- Teoksen asettaminen näytteille osaksi näyttelyä (kappaleen valmistaminen)

The background of the slide features a close-up, slightly blurred image of an open book. A clear, oval-shaped glass paperweight rests on the left page. The paperweight has the Finnish phrase "Ihan tosi?" (Really?) inscribed on its top surface, along with some smaller, less legible text. The book's pages are white, and the overall lighting is soft, creating a scholarly or literary atmosphere.

Sanasto.fi/
sitaatti

Lupaa ei tarvita:

- Jos tekijänoikeus on rauennut eli tekijän kuolinvuoden päättymisestä on kulunut 70 vuotta.
- Teoksen idean, aiheen tai tietosisällön hyödyntämiseen.
- Teoksen siteeraamiseen hyvän tavan mukaisesti ja tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa.
- Teoksen esittäminen yksityistilaisuudessa (esimerkiksi häät tai hautajaiset) tai jumalanpalveluksessa.
- Teoksen esittäminen opetuksen yhteydessä

Tarvitset luvan suoraan tekijältä, jos...

- **jos tekstiä muutetaan.** Teoksen sisällön muuttamiseen (esim. tekstin lyhentämiseen, sanamuotojen muuttamiseen) tarvitaan aina lupa suoraan tekijältä.
- **kirjallisuutta käytetään verkossa (esim. esitys striimataan verkkoon).** Sanastolla ei tällä hetkellä ole lupavalikoimassa verkkolupaa, joten tästä sovitaan suoraan tekijän kanssa.
- **jos käytät kokonaista teoskokonaisuutta (esim. koko romaani, kokonainen runokokoelma).** Sanasto voi myöntää lupia vain yksittäisiin runoihin tai tekstikatkelmiin, joten kokonaiseen teoskokonaisuuteen tarvitaan lupa tekijältä.
- **teos dramatisoidaan tai sävelletään.** Teoksen muuttamiseen toiseen taiteenlajiin tarvitaan lupa suoraan tekijältä.

Näissä tapauksissa voit tiedustella Sanastolta tekijöiden yhteystietoja.

Muista aina sopia tekijän kanssa käytöstä ja korvauksesta **kirjallisesti**.

Suora luenta vs. dramatisointi

Suora luenta

Teksti tai useat tekstit lausutaan ääneen muuttamattomana.

Luentaa voidaan elävöittää esim. rooliasuilla, äänillä tai muulla rekvisiitalla ym.

- Lupa Sanastolta

Tapauskohtainen harkinta

Kirjallista teosta lausutaan ääneen tavalla, joka lähestyy muuttamista toiseen taiteenlajiin (näytelmäksi).

- Voit kysyä neuvoa Sanastosta

Dramatisointi tai teoslajin muutos

Kirjallisesta teoksesta tehdään näytelmä tai se sävelletään musiikiksi, eli se muutetaan toiseen taiteenlajiin.

- Lupa suoraan tekijältä

Kysymyksiä Sanaston suuntaan?

Mitä luparatkaisuja Sanasto
tarjoaa lausujille?

Lausuja, Sanastolta hankit helposti luvat

Julkinen esittäminen

Luvalla voit esittää kirjallisuutta läsnä olevalle yleisölle.

Tapahtumamateriaalit

Luvalla voit käyttää runoja tai tekstikatkelmia osana erilaisia tapahtumamateriaaleja.

Sanaston lupakauppa

luvat.sanasto.fi

Mitä Sanaston esityslupa kattaa?

Esityslupa kattaa kirjallisuuden esittämisen läsnä olevalle yleisölle

- Sanastosta on haettu lupia esim. runonlausuntakilpailuihin sekä erilaisiin lausuntatilaisuuksiin ympäri Suomea.
- Esityslupa voidaan myöntää vain edustamiemme tekijöiden osalta.
- Huomaathan, että käännettyyn teokseen saat Sanaston edustaman kääntäjän osalta luvan Sanastosta, mutta ulkomaalaisen kirjailijan osalta lupa on hankittava muualta.

Mitä Sanaston tapahtumamateriaalilupa kattaa?

Tapahtumamateriaalilupa kattaa kirjallisuuden käyttämisen erilaisissa tapahtumamateriaaleissa

- Sanastosta on haettu lupia esim. kulttuuritapahtumien taidelehtisiin, konserttien käsiohjelmiin, asiakaskortteihin ja muihin tilaisuuksien materiaaleihin.
- Tapahtumamateriaali voidaan myöntää vain edustamiemme tekijöiden osalta.
- Huomaathan, että käännettyyn teokseen saat Sanaston edustaman kääntäjän osalta luvan Sanastosta, mutta ulkomaalaisen kirjailijan osalta lupa on hankittava muualta.

Sanaston esimerkkihintoja v. 2025

Pienlupa 1-3 teosta

Yleisö 50 tai alle = **10,60 €**

Yleisö 51-100 = **15,60 €**

Yleisö 101-500 = **21,20 €**

*Hintoihin lisätään voimassa
oleva arvonlisävero*

Erillislupa Hinta 10 teokseen saakka

12 % lipputuloista, kuitenkin vähintään:

Yleisö 50 tai alle = **42,40 € (+ 3 € / teos)**

Yleisö 51-100 = **63,60 € (+4,5 € / teos)**

Yleisö 101-500 = **84,80 (+ 6 € /teos)**

Yleisö yli 500 = **106 € (+ 8 € / teos)**

*Hintoihin lisätään voimassa
oleva arvonlisävero*

Sanaston esimerkkihintoja v. 2025

Esitysten pakettiluvat

Pakettiluvat ovat voimassa vuoden ja ne voidaan myöntää tilaisuuksiin, jossa yleisön enimmäismäärä on 200 henkilöä. Tilaisuudet voivat olla maksuttomia tai maksullisia, eikä niissä esitettävien teosten määrää ole rajoitettu.

5 kerran pakettilupa = 257,58 €
10 kerran pakettilupa = 467,46 €

Hintoihin lisätään voimassa oleva arvonlisävero

Tapatumamateriaalilupa

Painosmäärä

Alle 50 kpl = 21,20 €
Max 100 kpl = 31,80 €
Max 200 kpl = 42,40 € (+0,05 € / kpl 500 kpl asti)
Yli 500 kpl = 57,40 € (+0,02 €/kpl)

Hintoihin lisätään voimassa oleva arvonlisävero

Sanastosta saat
yhdellä
hakemuksella
hankittua
luvat kerralla
vaikkapa 20 tekijän
teoksien
käyttämiseen.

Sanaston edustamat tekijät -lista

- Luvanhakua helpottaaksemme olemme koonneet verkkosivuillemme [listan](#), johon on koottu Sanaston edustamien kirjailijoiden ja kääntäjien nimiä.
- Lista on löydettävissä Sanaston lupakaupasta.
- Listalla on tällä hetkellä reilu 1200 nimeä mutta listaa täydennetään sitä mukaa kun suostumuksia saadaan.
- Listalla on vain ne kirjailijat ja kääntäjät, jotka ovat antaneet Sanastolle erillisen suostumuksen tekijänimensä julkaisuun.
- Jos et löydä tekijän nimeä listalta, voit vielä varmistaa asiakaspalvelustamme, voimmeko myöntää lupia tekijän puolesta.

Miten haet lupaa?

<https://luvat.sanasto.fi/fi>

- **Perustiedot**
 - Järjestävän tahon tiedot (hakijataho, hakijan nimi, sähköpostiosoite ja puhelinnumero)
 - Laskutustiedot
- **Esitysluvat**
 - Tilaisuuden nimi ja kuvaus tilaisuudesta
 - Päivämäärä(t)
 - Arvio yleisömäärästä
 - Arvio mahdollisista lipputuloista
 - Esitettävät teokset
- **Tapahtumamateriaaliluvat**
 - Materiaali, johon tekstikatkelma tai runo tulee
 - Painosmäärä
 - Käytettävät teokset

Esityslupahakemus ja käyttöilmoitus

- Kun hakemus on lähetetty Sanastolle, saat sähköpostiisi linkin, josta pääset tarkastelemaan hakemusta.
- Sanasto tarkistaa, että luvat voidaan myöntää ja hyväksyy luvan.
- Jos hakemuksella on tekijöitä, joita emme edusta, Sanasto ilmoittaa tästä sähköpostitse.
- Luvan hyväksymisen jälkeen saat automaattisen sähköpostiviestin, jossa on linkki **käyttöilmoitukseen**.
- Käyttöilmoitukseen ilmoitetaan toteutunut yleisömäärä sekä mahdolliset lipputulot. Mikäli joitain tekstejä ei luettu, tässä vaiheessa ne voi vielä poistaa hakemukselta.
- Käyttöilmoitus tulee tehdä viimeistään 14 vuorokautta tilaisuuden jälkeen.
- Jos hakemuksella on useita esityspäiviä, käyttöilmoitus tulee tehdä 14 vuorokautta viimeisen esityksen jälkeen.
- Sanasto laskuttaa luvan käyttöilmoituksen jälkeen **toteutuneen käytön mukaisesti**.

Jäikö kysyttävää? Me autamme!

Voit aina kysyä neuvoa asiakaspalvelustamme: info@sanasto.fi ja
09 5629 3300 (arkisin klo 10–15)

Kysymyksiä ja keskustelua sekä
toiveita Sanaston suuntaan

Kiitos!

Heini Eskelinen-Räsänen

Yhteiskuntasuhde- ja
lupakehitysasiantuntija
heini.eskelinen-rasanen@sanasto.fi

Saara Nikkinen

Tilitysasiantuntija
Saara.nikkinen@sanasto.fi

sanasto

Sanasto – kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö

www.sanasto.fi